

Republic of the Philippines
Department of Education
DepEd Complex, Meralco Avenue, Pasig City

**MATATAG K TO 10 CURRICULUM
OF THE K TO 12 PROGRAM**

ARALING PANLIPUNAN

GRADES 4 & 7

I. Curriculum Shape of Araling Panlipunan

Layunin ng papel na ito na maging gabay sa pagpapayaman ng kurikulum ng Araling Panlipunan (AP). Binibigyang-linaw nito ang mga batayang kaisipang maging sentro ng pinayamang kurikulum ng nasabing asignatura. Gayundin naman, tatalakayin ng papel na ito ang iba pang mga isasagawang mga hakbang na magbibigay direksiyon sa pagpapayaman ng kurikulum.

Itinuturing ang kurikulum bilang “blueprint” ng mga naisin na maisakatuparan ng isang lipunan. Sinasaklaw nito ang malaking bahagi ng sistemang pang-edukasyon maging ang mga mekanismong kaakibat nito tulad ng suporta ng pamilya at pamahalaan. Sa katunayan, malaki ang implikasyon ng kurikulum hindi lamang sa edukasyon bilang institusyong panlipunan kundi maging sa pangkabuuang kalagayan ng isang bansa. Sa usapin ng instruksyon, ginagamit itong batayan ng mga programa at inisyatibong inaasahang makatutulong sa mga mag-aaral at guro upang maisakatuparan ang mga pamantayang nakapaloob dito.

Ang halaga ng kurikulum ay nakasalalay sa kakayahan nitong umagapay sa nagbabago at dinamikong kalagayan ng lipunan. Makikita ang mga katangiang ito sa Araling Panlipunan bilang isang pangunahing asignatura sa K to 12 Kurikulum. Sa mga nagdaang reporma at pagbabago sa edukasyong pang-elementarya at sekondarya, mahalaga ang bahaging ginagampanan ng Araling Panlipunan bilang haligi ng pagsasakatuparan ng pambansang pagkakakilanlan sa sarili (national self-identity). Mula sa MAKABAYAN ng 2002 Basic Education Curriculum ang mga katawagang Sibika at Kultura (SK), Heograpiya, Kasaysayan at Sibika (HEKASI), at Araling Panlipunan (AP) hanggang sa kasalukuyan nitong pangalan, higit na binigyang-diin ng kasalukuyang kurikulum ng AP ang kahusayang pansibiko (civic competence).

Sa pagpapatupad ng K to 12 Kurikulum, nagkaroon ng malaking pagbabago ang disenyo ng kurikulum at nilalaman ng Araling Panlipunan. Pangunahin dito ang pagsisimula ng pagtuturo ng asignaturang ito sa ikaapat na baitang sapagkat ang unang yugto ng pagkatuto ay binibigyang diin ang mga kaisipan ng Makabansa.

Nakapaloob sa Makabansa ang mahahalagang konsepto at kaugnay na kaalaman na makatutulong sa pagsasakatuparan ng mga pamantayang pangkurikulum at kasanayan sa pagkatuto ng Araling Panlipunan sa Unang Yugto ng Pagkatuto.

Isa rin sa pagbabago ng kasalukuyang kurikulum ay ang pagtawid ng pagtuturo ng Kasaysayan ng Pilipinas partikular sa baitang lima, anim at pito na may layuning mabigyan ng sapat na pagkakataon ang mga guro na maisakatuparan ang pamantayan sa pagkatuto at pangnilalaman na siyang magpapalalim ng pag-unawa ng mga mag-aaral ukol sa kasaysayan ng bansa. Kasabay nito ang introduksyon ng Kontemporaryong Isyu at mga Hamong Panlipunan sa baitang sampu na

naglalayong magpayaman sa kahusayang pansibiko ng mga mag-aaral. Samantalang ang Senior High School naman ay nakatuon sa paghahanda para sa iba't ibang larangan ng pag-aaral matapos ang baitang 12.

Isang dekada na ang nakalilipas simula ng ipatupad ang nasabing kurikulum kaya minarapat ng Kawanihan ng Pagpapaunlad ng Kurikulum (Bureau of Curriculum Development) na suriin ito upang higit na mapaunlad at maging kapaki-pakinabang sa buhay ng mga Pilipinong mag-aaral.

Nakita sa pagsusuri sa tulong ng ilang dalubhasa sa loob at sa labas ng bansa at ng ilang piling guro ng Kagawaran na ang ilang baitang sa kasalukuyang kurikulum ay kinakitaan ng “congestion”. Isa ito sa mga dahilan kung bakit marami sa mga guro ang hindi natatapos ang malaking bahagi ng kasanayang pampagkatuto o learning competencies sa itinakdang panahon na may malaki namang implikasyon sa pag-abot ng mga mag-aaral sa pamantayang pangnilalaman (content standards) at pamantayan sa pagganap (performance standards). Bukod pa rito ang dami o bigat ng nilalaman na nagtutulak sa mga gurong lumikha ng ispesipikong instructional objective para maituro ang mga nilalaman na siyang tuntungan para makamit ang learning competency. Sa huli, hindi rin na-decongest ang kurikulum. Malinaw dito ang ugnayan ng content at ang learning competencies. Kaya naman, upang maging makatwiran ang anomang pagbabagong pangkurikulum, kinakailangang bigyang-pansin ang pagbuo ng mga pamantayang maaabot at maisasakatuparan sa itinakdang panahon o oras.

Minarapat na gamitin ang prinsipyo ng Pangunahing Ideya (Big Ideas) upang matugunan ang hamong ito. Tulad ng nabanggit sa Pangkalahatang Hugis ng Kurikulum (General Shaping Paper), ang pangunahing ideya (big idea) ay hinango sa panitikan at pag-aaral tungkol sa edukasyong pang-Matematika partikular ni Randall I. Charles. Ayon sa kanya, ang pangunahing ideya o big idea ay tumutukoy sa pahayag na naglalaman ng kaisipang sentro sa pagkatuto ng isang asignatura na siyang nag-uugnay sa iba't ibang kaalaman tungo sa pangkabuuang pag-unawa nito. Ang ugnayang ito ay nagbibigay sa mga mag-aaral ng higit na kakayahang maunawaan at masuri ang esensyal na katangian ng isang pangyayari o penomena. Dahil dito, higit na nagiging madali sa mga mag-aaral na iugnay ito sa ibang kaisipan, konteksto, karanasan, at katanungang magbibigay ng kalinawan at katuturan sa maraming bagay.

Isa rin sa obserbasyon ay ang hindi konsistent na pagkakasulat ng mga pamantayang pangnilalaman at pamantayan sa pagganap. Sa usapin ng pamantayang pangnilalaman, hindi naipakita kung anong knowledge dimension ang nais bigyang-diin. Bagama't may mga binabanggit na skills o kakayanan, hindi ito malinaw na nag-uugnay sa nilalaman ng yunit. Ganoon din ang nakitang suliranin sa pamantayan sa pagganap. Mayroong mga baitang na ispesipiko ang produkto o gawaing dapat isakatuparan samantalang ang iba naman ay malaya. Kaugnay rin nito, mayroong mga nakitang learning competencies na hindi tugma sa pamantayan sa pagganap. Matatandaan na sa pagtukoy ng MELCs ang criteria na “enduring” ang pangunahing ginamit na batayan sa pagpili. Ibig sabihin ito ay mailalapat sa “real life situation” na makikita sa pamamagitan ng performance

tasks. Ang huli ay nakabatay lamang sa sinasabi ng pamantayan sa pagganap. Sa madaling salita, kailangang bigyang-pansin ang mga learning competencies na hindi tugma sa pamantayan sa pagganap.

Sa usapin ng system assessment, ang Pilipinas ay bahagi ng Southeast Asia Primary Learning Metrics (SEA-PLM) na kung saan isa sa pangunahing sinusukat ang kaalaman ng mga mag-aaral sa pagkamamamayang global (global citizenship). Bagamat hindi nahuhuli ang mga Pilipinong mag-aaral sa usaping ito batay sa resulta ng SEA-PLM, ninanais na higit pang mapagyabong ang kakayahang ito na makatutulong sa pagpapanatili ng mapayapang ugnayan at kooperasyon sa pagitan ng mga bansa sa kasalukuyan at hinaharap higit lalo sa konteksto ng isang globalisadong daigdig.

Gamit ang nabanggit na mga konsiderasyon at batayan, papagyamanin ang kasalukuyang bersyon ng Araling Panlipunan partikular sa Ikatlong Yugto (Key Stage 3). Ang Ikapitong Baitang na nakatuon sa pag-aaral ng Asya ay higit na paiigtingin sa pamamagitan ng pagbibigay-pokus sa ugnayan ng Pilipinas sa karatig- bansa nito sa Timog-Silangang Asya habang ang Ikawalong Baitang ay masusing bibigyang-pansin ang Ugnayan ng Asya at Daigdig. Layunin nito na mabigyang-lalim ang pagtalakay, pagsusuri, at pag-unawa sa masalimuot na ugnayan ng bansa, Asya, at ng daigdig.

Samantala, ang Ikasiyam na Baitang ay tutugon sa mga batayang kaisipan sa Ekonomiks tungo sa likas-kayang pag-unlad. Inaasahan na pagyayamanin nito ang kaalaman at kakayanan ng mga mag-aaral sa pagsusuri at pagtugon sa mga isyung pangkabuhayang may tuwirang ugnayan sa kanilang buhay. Samantala, mananatili ang Kontemporaryong Isyu at mga Hamong Panlipunan sa Ikasampung Baitang ngunit paiigtingin ang mga paksang lokal at global na nakaaapekto sa kasalukuyang kalagayan ng mag-aaral kasama ang kanilang kinabibilangang komunidad. Sentro ng pagpapayaman ng kurikulum ng Araling Panlipunan ang paggamit ng mga prinsipyo ng edukasyong pansibiko. Inaasahan na ang mga pagbabagong ito higit na makatutulong sa paghubog ng produktibong mamamayang Pilipinong may malalim na pagmamahal sa bansa at sa daigdig.

A. Deskripsyon at Misyon ng Araling Panlipunan

Nakatuon ang Araling Panlipunan sa dinamikong ugnayan ng indibidwal at lipunang kaniyang kinabibilangan kabilang ang pandaigdigang lipunan at mga demokratikong institusyon at istrukturang umaagapay at humahamon sa kanyang pamumuhay. Bilang isang integratibo, interdisiplinaryo at multidisiplinaryong asignatura, gumagamit ito ng iba't ibang lente at disiplina ng Agham Panlipunan tulad ng heograpiya, kasaysayan, sosyolohiya, agham pampolitika, ekonomiks, at antropolohiya upang higit na mapalawak at mapalalim ang pagsusuri sa panlipunang usapin at ang gampanin ng indibidwal bilang bahagi ng lumalawak na lipunan.

Bagamat ginagamit ang iba't ibang sangay ng Agham Panlipunan sa pagsusuri ng usaping panlipunan at pansibiko, ang pagdulog sa pag-aaral ng Araling Panlipunan ay hindi lamang simpleng 'koleksyon ng mga sangay' (Thornton, 2005) na nabanggit kundi umiinog ito sa pangangailangan ng mag-aaral, komunidad, at ng lipunan sa pangkabuuan (Thornton, 1994).

Dahil dito, itinuturing ang Araling Panlipunan na mahalagang haligi ng kurikulum sapagkat pangunahin nitong layunin na maisakatuparan ang paglinang sa mga Pilipinong mag-aaral na maging mapanuri, mapagmuni, produktibo at mapanagutang kasapi ng lipunan na may sapat na kahusayang pansibiko na nakasalig sa malalim na pag-unawa sa pagkakakilanlang kultural at pagmamahal sa bansa na mayroong pandaigdigang pananaw at pagpapahalaga sa usaping panlipunan.

Maisasakatuparan ang mga ito sa pamamagitan ng pag-unawa, pagsusuri, at pagtugon sa mga paksa, tema, at isyung panlipunang nagsisimula sa sarili patungo sa pamilya, komunidad, lalawigan, bansa, rehiyon at daigdig gamit ang pangunahing kaisipan (big ideas) hango sa heograpiya, kasaysayan, sosyolohiya, agham pampolitika, at ekonomiks.

Partikular sa mga kasanayan at kakayahang ito ay nakaugat sa mga layunin ng batayang edukasyon na makahubog ng mamamayang may kapaki-pakinabang (functional) na literasi na may panghabangbuhay na pagkatuto (lifelong learning) pagkatapos ng pormal na pag-aaral. Tulad ng ibang asignatura, binibigyang-diin ang pagsisiyasat at pagsusuri bilang kakayanan. Samakatuwid, ang kurikulum ng Araling Panlipunan ay hindi lamang nakabatay sa nilalaman (content-based) kundi rin sa mga kakayahan at pamantayan (standards-based).

Mahalaga ang mga kasanayang ito sa pagbuo ng isang malaya, payapa, maunlad, at ligtas na lipunang kumikilala sa karapatan at kontribusyon ng mamamayang Pilipino tungo sa kabutihang panlahat. Malinaw na maisasakatuparan ang mga ito gamit ang expanding environment o expanding horizon model na inuuna ang mga institusyong panlipunan na may tuwirang ugnayan sa mga mag-aaral at nagsisilbing gabay sa kanilang pagtuklas, pag-unawa, at pagsusuri sa iba pang institusyong panlipunan.

B. Batayang Teoretikal (Theoretical Foundations)

Nakasalig ang pagtuturo ng Araling Panlipunan sa teorya at pag-aaral ukol sa pagsusulong ng kahusayang pansibiko. Bagama't masalimuot ang mga perspektiba at pananaw ukol sa pagtuturo ng asignaturang ito, masasabi na ang integratibong pagdulog gamit ang mahahalagang kasanayan at kakayahan ng sangay ng Agham Panlipunan tulad ng agham pampolitika, antropolohiya, ekonomiks, heograpiya, kasaysayan, at maging sikolohiyang panlipunan ang saligan

nito upang maisakatuparan ang pagkatuto ng kahusayang pansibiko ng mga mag-aaral (Saxe, 1992; Hinde, 2009; Denton & Sink, 2015).

Kaugnay sa pagtuturo ng Araling Panlipunan ay ang pagsunod sa mga ideya ng iba't ibang teorya sa pagkatuto. Pangunahin dito ang ecological systems theory (Urie Bronfenbrenner) na binibigyang-halaga ang “ekolohiya o kapaligiran” ng mag-aaral bilang sentro ng kanyang pag-unlad (Bronfenbrenner, 1974). Kung susuriin, ang modelong PPCT (Process, Person, Context, Time) na kalakip ng teoryang ito na maipaliwanag ang pag-unlad ng indibidwal at lipunan.

Mahalaga ang pananaw na ito sa pedagohikal na pagdulog sapagkat ang nilalaman at kakayahang nakapaloob sa asignaturang ito ay higit na nabibigyang-buhay sa konteksto ng karanasan ng mag-aaral sa tahanan, paaralan, komunidad, at sa lumalawak na lipunan.

Samantala, ang social constructivism na naniniwalang ang indibidwal ay aktibong lumilikha ng kahulugan at maging kaalaman mula sa kanyang karanasan (Fosnot, 1996; Steffe & Gale, 1995; Adams, 2006) ay binibigyang-halaga rin ng asignaturang ito sa pamamagitan ng pagbibigay sa mga mag-aaral ng kalayaang lumikha ng kahulugan sa mga konseptong tinatalakay batay sa kanilang karanasan at pag-unawa sa mga tekstong binasa at sinuri.

Bilang isang asignatura ng ugnayan, ang magkatuwang na pagkatuto (collaborative learning) at pagkatutong pangkaranasan (experiential learning) ay pamamaraang madalas na ginagamit sa asignaturang ito bukod pa sa pamamaraang tematiko-kronolohikal, paksain/konseptuwal, at pagsisiyasat. Mula rito, inaasahan na maisasakatuparan ang minimithi ng kurikulum na mahubog ang mapanuring pag-iisip (critical thinking), pagpapahalagang pangkasaysayan at iba pang kasanayang pangdisiplina (Johnson & Johnson, 2018; Kolb, 1985, 2015; Heard, Scoular, Duckworth, Ramalingam, & Teo, 2020).

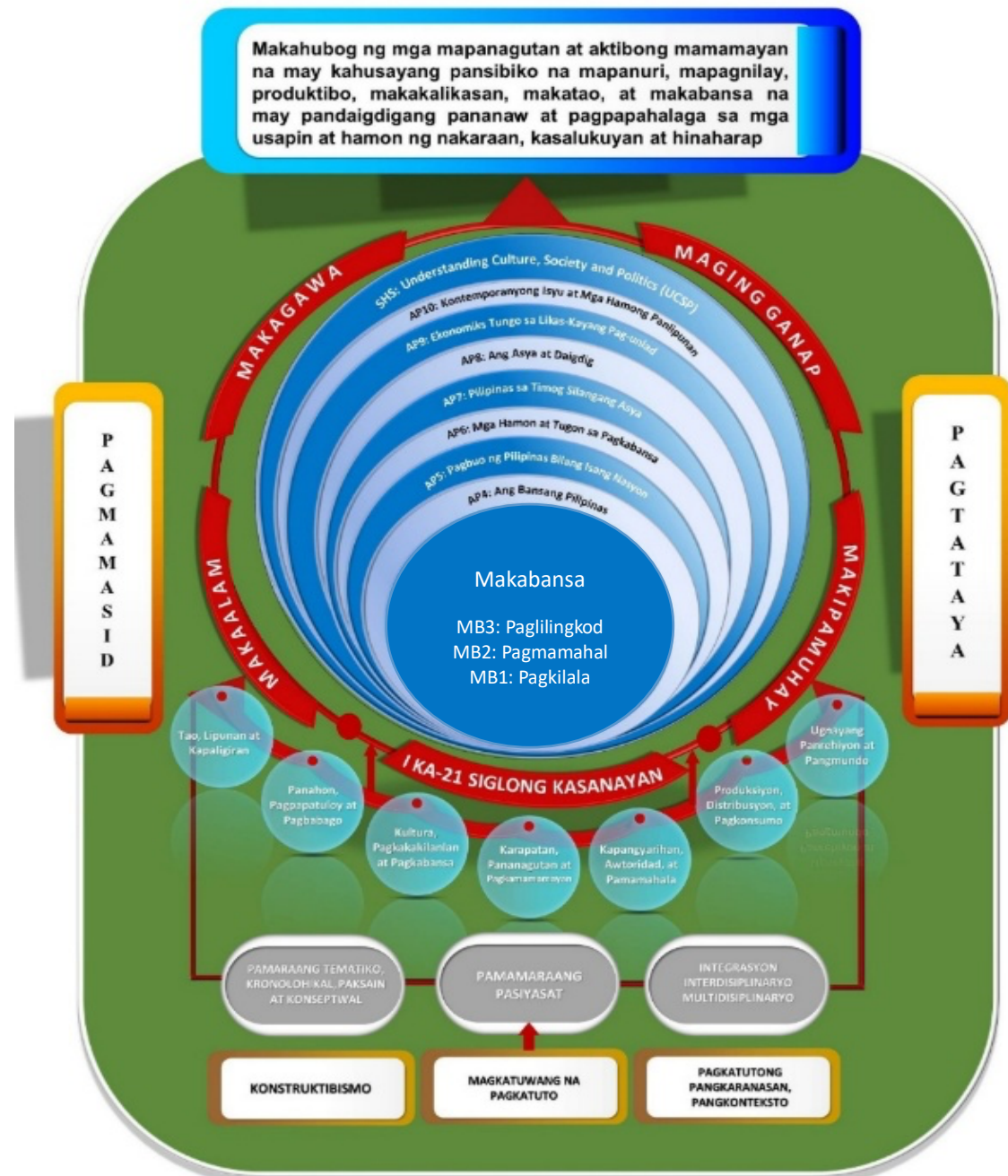
Ang pagtuturo ng Araling Panlipunan ay hindi limitado sa mga nabanggit na teorya at pananaw. Patuloy na pinagyayaman ng asignaturang ito ang mga dulong, pamamaraan, estratehiya, at teknik batay sa mga bago at akmang pag-aaral na sumusuporta sa kabuuang layunin ng aralin.

II. Istruktura ng Araling Panlipunan (AP) (Structure of Araling Panlipunan)

A. Pangunahing Kaisipan (Big Ideas)

Bilang isang integratibo, interdisiplinaryo at multidisiplinaryong asignatura, nakapaloob sa Araling Panlipunan ang pangunahing ideya ng iba't ibang sangay ng Agham Panlipunan na malaki ang ugnayan sa bawat isa. Ang Pangunahing Ideya ay mahahalagang konsepto, prinsipyo, teorya, at prosesong gumagabay sa kurikulum. Sa pamamagitan ng malalalim na kaisipan, naituon ang panahon sa pinakamahalagang kaalaman na nakapaloob sa kurikulum. Sa madaling salita, nagsisilbi itong lente upang matukoy ang mga pagtutuunang nilalaman. Bahagi rin ng pangunahing ideya ang pangmatagalang pag-unawa sa mga konsepto, prinsipyo, at teorya na bumubuo ng mga katotohanan batay sa mga ipinapakita at kapaki-pakinabang na mga tularan o huwaran (McTighe & Wiggins, 2012).

Minarapat na isa-isahin ang mga kaisipang ito upang mabigyang-diin sa pagpapayaman ng kasalukuyang

kurikulum. Inaasahang ang mga kaisipang ito ang tatahi sa iba't ibang kaalaman, konsepto, at kasanayan sa bawat baitang gamit ang pitong tema.

Ang likas-kayang pag-unlad ang bagong kasunduang panlipunan na gagabay sa interaksyon ng tao, lipunan, at kapaligiran. (Tao, Lipunan, at Kapaligiran)	Ang pagkakakilanlan ng tao, lipunan, at bansa ay hinuhubog ng interaksyon ng tao sa kaniyang kapaligiran. (Tao, Lipunan, at Kapaligiran)	Mahalagang maunawaan na ang nagbabagong pananaw ng pamamahala at pagkamamamayan ay bunga ng mga pangyayaring panlipunan, pampolitikal at pangkabuhayan. (Pananaw, Pagpapatuloy, at Pagbabago)	Mahalaga ang pangkasaysayang pananaw sa pagsusuri ng karanasang panlipunan tungo sa pagbuo ng kamalayang pagkamamamayan. (Pananaw, Pagpapatuloy, at Pagbabago)
Ang kaganapan ng nilalayong lipunan sa hinaharap ay nakabatay sa kalidad ng ating pagkilos sa kasalukuyan. (Pananaw, Pagpapatuloy, at Pagbabago)	Ang malalim na pag-unawa sa pagkakatatulad, pagkakaiba, pagkakaugnay-ugnay, at pagbabago ng kultura o kalinangan ay nakaiimpluwensiya sa pagbuo ng pagkakakilanlang indibidwal, lokal at nasyonal tungo sa pagkabansa. (Kultura, Pagkakakilanlan, at Pagkabansa)	Ang patuloy na pagkilala, paggalang, at pagsasakatuparan sa kalayaan, karapatan at tungkulin, at dignidad ng bawat tao ay nagbibigay-daan sa pagpapanatili ng kaayusan at katatagang panlipunan at pagkamit ng kabutihang panlahat. (Karapatan, Pananagutan, at Pagkamamayan)	Nakaaapekto ang mga karapatan, pananagutan, kultura, kasaysayan at aktibong partisipasyon ng mga mamamayan sa kapangyarihan, awtoridad at pamamahala tungo sa kalayaan, pagpapaunlad ng kabuhayan, pakikipagtulungan, at pandaigdigang pagkamamamayan. (Karapatan, Pananagutan, at Pagkamamayan)
Ang mga prinsipyo ng katarungang panlipunan, pagpapahalaga at pag-uugali, at ng mga demokratikong institusyon at sistema ay naisasakatuparan sa pamamagitan ng aktibo at mapanagutang pakikilahok ng mga mamamayan. (Kapangyarihan, Awtoridad, at Pamamahala)	Ginagabayan ng mga prinsipyong nakatuon sa paggalang sa karapatang pantao, pananagutan, pagkamakabansa at pakikilahok ang produksyon, distribusyon at pagkonsumo tungo sa likas-kayang pag-unlad at kalayaang pang-ekonomiko ng mga tao. (Produksyon, Distribusyon, at Pagkonsumo)	Nakapaloob sa pang-ekonomiyang literasi ang mga konsepto at kakayahan ng matalinong pagpapasya, pakikilahok at literasi sa pananalapi sa pagkamit ng kaunlaran. (Produksyon, Distribusyon, at Pagkonsumo)	Ang ugnayan at kolaborasyong rehiyunal at pandaigdig ay kinakailangan sa pagbuo ng mga inklusibong institusyong politikal at pang-ekonomiya. (Ugnayang Panrehiyon at Pandaigdig)

Natukoy ang mga kaisipang ito bilang tugon sa pangkalahatang layunin ng Araling Panlipunan gamit ang mga sangguniang pangkurikulum sa loob at labas ng bansa na may tuwirang ugnayan sa pitong temang nakapaloob sa araling ito na tatalakayin sa susunod na bahagi. Tulad ng nabanggit, inaasahang makatutulong ang mga kaisipang ito upang mapagtibay sa mga Pilipinong mag-aaral ang mga kakayahang pansibiko mula Kindergarten hanggang sa Ikasampung Baitang.

Ganoon din naman, mahalaga ang mga malalalim na kaisipan sa pagpapaunlad ng ika-21 siglong kasanayan tulad ng Impormasyon, Midya at Teknolohiya upang makaagapay sa mga pagbabago at nagbabagong lipunan na humahantong sa katotohanan. At dahil sa nagbabago ang lipunan, mahalaga rin ang mga kasanayang alinsunod sa pagkatuto at inobasyon upang patuloy na makibahagi sa paghubog ng mga bagong kasanayan at kaalaman. Ang mga diskurso, pagsisiyasat, at argumentasyon ay mas nagiging mabisa kung ang mga mag-aaral ay may kasanayan sa epektibong komunikasyon. Gayundin, sa pagpapatuloy ng mga mag-aaral bilang kritikal at mapanagutang mamamayan, mahalaga na malinang ang kanilang kasanayan sa buhay at propesyon.

B. Pitong Tema ng Araling Panlipunan (Seven Themes in Social Studies)

Umiinog sa pitong magkakaugnay na tema ang pag-aaral ng Araling Panlipunan. Bawat tema ay gumagamit ng mga ideya at prinsipyong hango sa Agham Panlipunan at siya ring nag-uugnay sa iba't ibang pangunahing ideya (big ideas).

Makikita sa asignaturang Makabansa mula una hanggang ikatlong baitang ang mga tema at malalalim na kaisipang nabanggit bilang paghahanda sa ikaapat hanggang ikasampung baitang.

TAO, LIPUNAN, AT KAPALIGIRAN (PEOPLE, SOCIETY, AND ENVIRONMENT)

01

Ang ugnayan ng tao sa lipunan at kapaligiran ay pundamental na konsepto sa Araling Panlipunan. Binibigyang-diin ng temang ito ang pagiging bahagi ng tao hindi lamang sa kanyang kinabibilangang komunidad at kapaligiran kundi sa mas malawak na lipunan at sa kalikasan.

PANAHOON, PAGPAPATULOY, AT PAGBABAGO (TIME, CONTINUITY, AND CHANGE)

02

Mahalagang makita ng mag-aaral ang pag-unlad ng lipunan mula sa sinaunang panahon hanggang sa kasalukuyan upang lalo niyang maunawaan ang kanyang sarili at bansa at sa ganoong paraan ay makapagbuo ng pagkakakilanlan bilang indibiduwal at miyembro ng komunidad, bansa at daigdig. Sentral sa pag-aaral ng tao, lipunan at kapaligiran ang konsepto ng panahon (time), na nagsisilbing batayang konteksto at pundasyon ng pag-unawa ng mga pagbabago sa buhay ng bawat isa, ng lipunang kanyang kinabibilangan, at ng kanyang kapaligiran. Bagamat mahalaga ang kaisipang kronolohikal, ito ay isa lamang sa maraming paraan sa pagsusuri at pagtuturo ng kasaysayan. Mahalaga sa temang ito ang pagkilala sa pagkakaiba ng nakaraan sa kasalukuyan, ang pagpapatuloy ng mga paniniwala, istruktura at iba pa sa paglipas ng panahon, ang pag-unawa ng konsepto ng kahalagahang pangkasaysayan (historical significance), pagpapahalaga sa konteksto ng pangyayari sa nakaraan man o sa kasalukuyan, at ang mga kaugnay na kakayahan upang maunawaan nang buo ang naganap at nagaganap.

KULTURA, PAGKAKAKILANLAN, AT PAGKABANSA (CULTURE, IDENTITY, AND NATIONHOOD)

03

Kaugnay sa dalawang naunang tema ang konsepto ng kultura, na tumutukoy sa kabuuan ng mga paniniwala, pagpapahalaga, tradisyon, at paraan ng pamumuhay ng isang grupo o lipunan, kabilang ang mga manipistasyong katulad ng wika at sining. Nakaangkla sa kultura ang pagkakakilanlan ng iba't ibang pangkat indigenus peoples (IPs) sa bansa. Para sa isang bansang multi-etnolingguwistik, mahalagang suriin ang pagkakakilanlang plural(plurality of identities). Sapag-aaral ng temangito, inaasahan na makabubuo ang mag-aaral ng sariling pagkakakilanlan bilang kabataan, indibiduwal at Pilipino, at maunawaan at mabigyang-galang ang iba't ibang kultura sa Pilipinas. Ang pagkakakilanlan bilang Pilipino ay batayan ng makabansang pananaw, na siyang tutulong sa pagbuo sa mas malawak na pananaw ukol sa daigdig.

KARAPATAN, PANANAGUTAN, AT PAGKAMAMAMAYAN (RIGHTS, RESPONSIBILITY, AND CITIZENSHIP)

04

Nakabatay ang kahusayang pansibiko sa pag-unawa sa papel na ginagampanan ng bawat isa bilang mamamayan at kasapi ng lipunan at sa pagkilala at pagtupad ng mga karapatan at tungkulin bilang tao at mamamayan. Pananagutan ng mamamayang isakatuparan ang kagalingang pansibiko sa pamamagitan ng pagbibigay sa mga ito ng pagkakataong makalahok sa gawaing pampolitika, pangkabuhayan, at pansosyo-kultural na inaasahang makapagpapabuti sa kalagayang panlahat.

KAPANGYARIHAN, AWTORIDAD, AT PAMAMAHALA (POWER, AUTHORITY, AND GOVERNANCE)

05

Bahagi ng pagkamamamayan ay ang pag-unawa sa konsepto ng kapangyarihan at ang paggamit nito, ang kahulugan at kahalagahan ng demokratikong pamamalakad, at ang uri ng pamahalaan sa Pilipinas. Sakop din ng temang ito ang pagsusuri ng Saligang Batas ng 1987 na nagsasaad ng mahahalagang probisyon tulad ng karapatan at pananagutan ng mamamayan at ng sambayanang Pilipino. Ang pag-unawa sa konsepto ng awtoridad at liderato sa iba't ibang antas at aspekto ng pamahalaan, kasama ang tungkulin ng isang pinuno ay sakop din ng temang ito.

PRODUKSYON, DISTRIBUSYON, AT PAGKONSUMO (PRODUCTION, DISTRIBUTION, AND CONSUMPTION)

06

Sentro ng temang ito ang ugnayan ng walang katapusang pangangailangan at kagustuhan ng tao at ang limitadong pinagkukunang-yaman ng bansa at ang implikasyon nito sa lipunang nagdaan, kasalukuyan, at hinaharap. Ipinapakita rin dito ang tuwirang epekto ng pagpapasya ng mamimili sa takbo ng presyo, implasyon, at iba pang mekanismong pampamilihan (market mechanisms) na malaki ang epekto sa pag-angat ng ekonomiya at pag-unlad ng bansa. Mahalaga sa temang ito ang mga konseptong may kinalaman sa pambansang produksyon, distribusyon, at pagkonsumo, sambayanan, at bahay-kalakal.

UGNAYANG PANREHIYON AT PANDAIGDIG (REGIONAL AND INTERNATIONAL RELATIONS)

07

Nakatuon ang temang ito sa dinamikong ugnayang pambansa na nakaaapekto sa iba't ibang aspekto at dimensyon ng kalagayang panlipunan, pang-ekonomiya, pangkultura, at pampolitika. Layunin nitong makabuo ang mag-aaral ng pambansa at pandaigdigang pananaw at pagpapahalaga sa mga pangunahing usapin sa lipunan at daigdig. Makatutulong ang kaalamang ito sa malalim na pag-unawa sa gampanin ng Pilipinas sa ugnayan ng mga bansa sa rehiyon at iba pang panig ng daigdig.

C. Pamantayan sa Bawat Baitang o Yugto (Standards for Each Grade Level or Stage)

Mula sa mga pangunahing kaisipan at pitong temang nailahad, inaasahan na makalikha ng mga pamantayan sa bawat baitang o yugto ng pag-unlad upang maisakatuparan ang minimithi ng Araling Panlipunan sa mga Pilipinong mag-aaral.

Bilang pamantayan sa programa ng Araling Panlipunan, inaasahan na ang mga mag-aaral ay makapagpamalas ng pag-unawa sa mga konsepto at isyung pangkasaysayan, pangheograpiya, pang-ekonomiya, pangkultura, pampamahalaan, pansibiko, at panlipunan gamit ang mga kasanayang nalinang sa pag-aaral ng iba't ibang disiplina at larangan ng Araling Panlipunan kabilang ang pananaliksik, pagsisiyasat, mapanuring pag-iisip, matalinong pagpapasya, pagkamalikhain, pakikipagkapwa, likas-kayang paggamit ng pinagkukunang-yaman, pakikipagtalastasan at pagpapalawak ng pandaigdigang pananaw upang maging isang mapanuri, mapagnilay, mapanagutan, produktibo, makakalikasan, makabansa at makatao na papanday sa kinabukasan ng mamamayan ng bansa at daigdig.

Isinaayos ang mga pamantayan ng bawat yugto na humahabi sa mga tema ng Araling Panlipunan at mga malalalim na kaisipan. Samakatuwid, hinango ang mga pamantayan ng bawat yugto sa pitong tema at ang malalalim na kaisipan naman mula sa iba't ibang disiplina ng Agham Panlipunan ang siyang naging batayan ng mga konsepto, kasanayan at pagpapahalaga.

Pamamaraang Expanding Environment (Expanding Horizon)

Kaiba sa mga asignatura ng K to 12 na gumagamit ng spiral progression bilang disenyong pangkurikulum, ang Araling Panlipunan ay isinaayos batay sa prinsipyo ng lumalawak na kapaligiran (expanding horizon/environment model) na madalas ginagamit sa panlipunang pag-aaral sa elementarya (Krahenbuhl, 2019; Ramli, 2009; Leming, Ellington, & Porter, 2003). Pinalitan nito ang balangkas historikal na nakatuon sa kronolohikal na kaayusan ng mga kaalaman. Sinasabing ang lumalawak na kapaligiran ay umaangkop sa student-centered approach (Krahenbuhl, 2019).

Nakatuon ito sa pang-araw-araw na karanasan ng mga mag-aaral at unti-unting lumalawak tungo sa kanilang lokalidad, lalawigan, rehiyon, bansa at panghuli ay ang daigdig. Binibigyang-diin nito ang mga simpleng konsepto na pamilyar ang mga mag-aaral at pagkatapos ay sumulong tungo sa komplikadong konseptong nauukol sa mas malawak na lipunan habang ang mga mag-aaral ay lumago mula sa unang baitang hanggang ikaanim na baitang. (Krahenbuhl, 2019; Ramli, 2009; Leming, Ellington, & Porter, 2003).

Makikita ang pamamaraang lumalawak na kapaligiran sa kaayusan ng kurikulum mula sa una hanggang sa ikasampung baitang. Ang mga pamantayang pangnilalaman, pamantayan sa pagganap at kasanayang pampagkatuto ay nakabatay sa pitong tema na makikita sa pahina 8 hanggang 11.

Samantala, ang kasanayan sa iba't ibang disiplina ng Araling Panlipunan tulad ng pagkamalikhain, mapanuring pag-iisip at matalinong pagpapasya, pagsasaliksik/ pagsisiyasat, kasanayang pangkasaysayan, pakikipagtalastasan at pagpapalawak ng pandaigdigang pananaw ay kasabay na nalilinig ayon sa kinakailangang pag-unawa at pagkatuto ng mag-aaral. Ang mga kasanayang ito ay nakabatay sa mga pangunahing ideya na mula sa mga disiplina ng Agham Panlipunan na isinaayos sa pamamaraang lumalawak (expanding) ay umaakma rin sa mga kasanayang kinakailangan para sa ika-21 siglo.

D. Artikulasyong Bertikal at Horisontal (Vertical and Horizontal Articulation)

Ang mahahalagang konsepto, kasanayan, at pagpapahalaga sa asignaturang ito ay naisasakatuparan sa iba't ibang antas na nagsisimula sa Kindergarten hanggang Senior High School. Halimbawa, mula sa payak na konsepto ng pagtalakay ng pagkakakilanlan sa asignaturang Makabansa, ito ay higit na lumalalim at nagiging komprehensibo sa mga susunod na baitang. Mula sa pagkakakilanlang personal sa unang baitang at pagkakakilanlang kultural sa baitang dalawa at tatlo sa asignaturang Makabansa, pagkakakilanlang Pilipino sa baitang apat, lima, at anim, at pagkakakilanlang Asyano at pandaigdig sa ikapito hanggang sa ikasampu, makikita ang lumalawak at lumalalim na konsepto ng pagkakakilanlan.

Sa tema ng panahon, pagpapatuloy, at pagbabago, nagsisimula ang pagtalakay nito sa unang baitang na nagbibigay-pansin sa pagbabagong nagaganap sa isang indibidwal sa usaping pisikal, emosyonal, sosyal at mental na tumatawid sa pagbabago ng pamilya, komunidad, lalawigan, bansa, rehiyon at daigdig. Samakatuwid, umaakma ang expanding horizon bilang modelo sa pagpapaunlad ng mga mahahalagang konsepto, tema, at kasanayan sa asignaturang ito sa usapin ng artikulasyong bertikal.

ARALING PANLIPUNAN 4

Pamantayan sa Ikalawang Yugto ng Pagkatuto:	Inaasahan na sa ikalawang yugto ng pag-unlad na makapaglapat ang mga mag-aaral ng kaalaman sa kasaysayan ng Pilipinas gamit ang perspektiba ng heograpiya, kasaysayan, agham pampolitika, ekonomiks, at mga kaugnay na kaisipan at pagpapahalaga tungo sa pagpapaigting ng kamalayang makabansa
Pamantayan sa Ikaapat na Baitang:	Naipamamalas ang pag-unawa at pagmamalaki sa pagka-Pilipino na pinagbubuklod ng iba't ibang kultura batay sa mga konsepto ng heograpiya, kasaysayan, ekonomiya, pamamahala at pagpapahalaga tungo sa pagpapaigting ng kamalayang makabansa
Pamagat:	Ang Bansang Pilipinas
Deskripsiyon:	Pagpapahalaga sa pambansang pagkakakilanlan at ang mga kontribusyon ng bawat rehiyon sa paghubog ng kulturang Pilipino at pambansang pag-unlad gamit ang mga kasanayan sa heograpiya, pag-unawa sa kultura at kalinangan, pakikilahok sa pamamahala at pagpapahalaga sa mga mithiin ng bansa

UNANG MARKAHAN – ANG HEOGRAPIYA NG PILIPINAS

PAMANTAYANG PANGNILALAMAN	Naipamamalas ang pag-unawa sa pagkakakilanlan ng bansa ayon sa mga katangiang heograpikal
PAMANTAYAN SA PAGGANAP	Nakagagawa ng presentasyon tungkol sa katangiang heograpikal ng bansa

NILALAMAN	KASANAYANG PAMPAGKATUTO
A. Ang Heograpiya ng Pilipinas 1. Paggamit ng Mapa at Globo a. Tiyak (Absolute) na Lokasyon b. Relatibong Lokasyon	1. Natutukoy ang kinalalagyan ng Pilipinas gamit ang tiyak at relatibong lokasyon
B. Ang Pambansang Teritoryo 1. Saligan ng Teritoryo a. Ayon sa Kasaysayan	2. Natatalakay ang konsepto ng bansa 3. Naipaliliwanag ang mga saligan ng lawak at hangganan ng teritoryo ng Pilipinas

<ul style="list-style-type: none"> b. Ayon sa Saligang Batas c. Ayon sa Atas ng Pangulo d. Ayon sa Doktrinang Pangkapuluan (Archipelagic Doctrine-UNCLOS) 	
<p>C. Pagkakakilanlang Heograpikal</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Heograpiyang Pisikal (Klima, Panahon, Anyong Lupa, at Anyong Tubig) 2. Heograpiyang Pantao (Populasyon, Indigenous Peoples/Etnolingguwistikong Pangkat) 	<p>4. Nailalarawan ang pagkakakilanlang heograpikal ng Pilipinas:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Heograpiyang Pisikal b. Heograpiyang Pantao
<p>D. Kahalagahan ng Katangiang Heograpikal sa Pag-unlad ng Bansa</p>	<p>5. Nasusuri ang ugnayan ng lokasyon ng Pilipinas sa heograpiya nito</p>
	<p>6. Napahahalagahan ang katangiang heograpikal ng bansa</p>

IKALAWANG MARKAHAN – ANG PAMBANSANG EKONOMIYA

PAMANTAYANG PANGNILALAMAN	Naipamamalas ang pag-unawa sa ugnayan ng tao at heograpiya bilang batayan sa angkop na pagtugon sa mga oportunidad at hamong kaakibat nito
PAMANTAYAN SA PAGGANAP	Nakabubuo ng gawaing nagsusulong sa pangangalaga at paglinang ng mga pinagkukunang-yaman

NILALAMAN	KASANAYANG PAMPAGKATUTO
A. Mga Pinagkukunang – Yaman ng Bansa (<i>Likas na Yaman – Lupa, Tubig, Gubat, Enerhiya, Mineral; at Yamang Tao</i>) 1. Gawaing Pangkabuhayan ng Bansa 2. Mga Hamon at Pagtugon sa mga Gawaing Pangkabuhayan ng Bansa 3. Pangangalaga sa mga Pinagkukunang – Yaman ng Bansa	1. Natutukoy ang mga pinagkukunang-yamang matatagpuan sa bansa
	2. Naipaliliwanag ang iba’t ibang pakinabang pang-ekonomiko ng mga pinagkukunang-yaman ng bansa
	3. Natatalakay ang mga hamon at pagtugon sa mga gawaing pangkabuhayan ng bansa
B. Mga Hamon sa Pagkamit ng Likas-kayang Pag-unlad	4. Natutukoy ang mga hamon sa pagkamit ng likas-kayang pag-unlad
	5. Napahahalagahan ang mga gawaing nagsusulong ng likas-kayang pag-unlad (<i>sustainable development</i>) ng mga pinagkukunang-yaman ng bansa

IKATLONG MARKAHAN – ANG PAMBANSANG PAMAHALAAN

PAMANTAYANG PANGNILALAMAN	Naipamamalas ang pag-unawa sa papel na ginagampanan ng mga pinuno at iba pang naglilingkod sa pamahalaan tungo sa pagkakaisa, kaayusan, at kaunlaran ng bansa
PAMANTAYAN SA PAGGANAP	Nakagagawa ng proyektong nanghihikayat sa mga kapuwa mag-aaral sa pagtataguyod at pakikisa sa mga pinuno at iba pang naglilingkod sa pamahalaan

NILALAMAN	KASANAYANG PAMPAGKATUTO
A. Elemento ng Pagkabansa 1. Tao 2. Teritoryo 3. Pamahalaan 4. Soberanya	1. Natatalakay ang kahalagahan ng mga elemento ng pagkabansa
B. Ang Pambansang Pamahalaan 1. Unitary presidential system 2. Separation of powers	2. Nasusuri ang balangkas o estruktura ng pamahalaan ng Pilipinas.
C. Serbisyo ng Pamahalaan (Batay sa Pambansang Badyet ng Pilipinas 2022) 1. Serbisyong Panlipunan a. Edukasyon, Kultura, at Pagpapaunlad ng Manpower b. Panlipunang Kaligtasan, Kagalingan at Empleyo (Social Security, Welfare and Employment) c. Kalusugan 2. Serbisyong Pang-ekonomiya a. Komunikasyon, mga Kalsada, at iba pang Transportasyon b. Agrikultura, Repormang Pansakahan, at Likas na Yaman at Kapaligiran	3. Nasusuri ang papel ng pamahalaan at mga programang A. Pangkalusugan B. Pang-edukasyon C. Pangkapayapaan D. Pang-ekonomiya E. Pang-impraestruktura 4. Napahahalagahan ang iba't ibang programa ng pamahalaan

<ul style="list-style-type: none"> c. Pagpapaunlad ng mga Yamang Tubig at Pagkontrol sa Baha 	
<ul style="list-style-type: none"> 3. Pagkalahatang Serbisyonong Publiko (General Services) <ul style="list-style-type: none"> a. Kaayusang Publiko at Kaligtasan b. Pangkalahatang Administrasyon 	

IKAAPAT NA MARKAHAN – PAGKAKAKILANLAN AT PAGKAMAMAMAYANG PILIPINO

PAMANTAYANG PANGNILALAMAN	Naipamamalas ang pag-unawa at pagpapahalaga sa mga sagisag ng pagka-Pilipino, karapatan, at tungkulin tungo sa pagbuo ng pagkakakilanlan at kagalingang pansibiko
PAMANTAYAN SA PAGGANAP	Nakapaglulunsad ng mga gawaing kumikilala at nagsusulong sa karapatan, tungkulin, at pagkakakilanlang Pilipino

NILALAMAN	KASANAYANG PAMPAGKATUTO
A. Mga Sagisag ng Pagkakakilanlang Pilipino	1. Naipaliliwanag ang mga sagisag ng pagkakakilanlang Pilipino
B. Pagkamamamayan	2. Natutukoy ang konsepto at prinsipyo ng pagkamamamayan
C. Karapatan at Tungkulin ng Mamamayang Pilipino 1. Kahulugan 2. Uri ng Karapatan a. Karapatang Sibil b. Karapatang Politikal c. Karapatang Panlipunan at Pangkabuhayan 3. Mga Kaakibat na Tungkulin	3. Natatalakay ang mga karapatan at tungkulin ng isang mamamayan
D. Kagalingang Pansibiko	4. Natatalakay ang konsepto ng kagalingang pansibiko
	5. Napahahalagahan ang papel na ginagampanan ng mga mamamayan sa pagtataguyod ng karapatan at tungkulin tungo sa pagtamo ng kagalingang pansibiko

ARALING PANLIPUNAN 7

Pamantayan sa Ikatlong Yugto ng Pagkatuto:	Inaasahan na sa ikatlong yugto ng pag-unlad ay makapagtaya ang mga mag-aaral sa mga usaping at isyung pambansa, panrehiyon, at pandaigdig, gamit ang mahahalagang kaisipan sa heograpiya, kasaysayan, kultura, karapatan at responsibilidad, pamumuno at pagsunod, ekonomiya, at likas-kayang pag-unlad sa mapanagutang pagkamamamayan ng daigdig
Pamantayan sa Ikapitong Baitang:	Naipamamalas ang masusing pagtataya sa mga usaping at isyung pambansa at panrehiyon sa konteksto ng Timog Silangang Asya gamit ang mahahalagang kaisipan sa heograpiya, kasaysayan, kalinangan, karapatan at responsibilidad, pamumuno at pagsunod, ekonomiya, at likas-kayang pag-unlad tungo sa mapanagutang pagkamamamayan ng daigdig
Pamagat:	Pilipinas sa Timog Silangang Asya
Deskripsiyon:	Pag-unawa at pagpapahalaga sa pagiging mapanagutang mamamayan ng ating bansa bilang bahagi ng Timog Silangang Asya sa pamamagitan ng pagtataya sa mga usaping at isyung pambansa at panrehiyon, gamit ang mahahalagang kaisipan sa heograpiya, kasaysayan, kalinangan, karapatan at responsibilidad, pamumuno at pagsunod, ekonomiya, at likas-kayang pag-unlad

UNANG MARKAHAN – HEOGRAPIYA AT SINAUNANG KASAYSAYAN

PAMANTAYANG PANGNILALAMAN	Naipamamalas ang pag-unawa at pagpapahalaga sa ginampanan ng katangiang pisikal ng rehiyon sa pagbuo ng sinaunang kasaysayan at kalinangan ng mga mamamayan sa Pilipinas at Timog Silangang Asya
PAMANTAYAN SA PAGGANAP	Nakabubuo ng proyekto na nagpapaliwanag sa ginampanan ng katangiang pisikal ng rehiyon sa pagbuo ng sinaunang kasaysayan at kalinangan ng mga mamamayan sa Pilipinas at Timog Silangang Asya

NILALAMAN	KASANAYANG PAMPAGKATUTO
ANG HEOGRAPIYA NG TIMOG SILANGANG ASYA A. Pisikal na Heograpiya ng Timog Silangang Asya <ol style="list-style-type: none"> 1. Lokasyon ng Timog Silangang Asya 2. Pisikal na Katangian ng Rehiyon (mainland at insular) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Naipaliliwanag ang mahalagang ginampanan ng katangiang pisikal ng Pilipinas at ng rehiyon sa pagbuo ng sinaunang kasaysayan at kalinangan ng mga mamamayan sa Pilipinas at Timog Silangang Asya

3. Epekto ng Katangiang Pisikal ng Timog Silangang Asya sa Pamumuhay ng mga Tao 4. Ang Likas na Yaman ng Timog Silangang Asya at Likas-kayang Pag-unlad	
B. Heograpiyang Pantao ng Timog Silangang Asya 1. Pagkakaiba ng Kalinangan a. Pangkat-etnolinggwistiko sa kapuluang Timog Silangang Asya b. Pangkat-etnolinggwistiko sa pang-kontinenteng Timog Silangang Asya c. Sistema ng Pananampalataya 2. Estrukturang Panlipunan 3. Ugnayang Pangkapangyarihan	2. Nasusuri ang heograpiyang pantao ng Timog Silangang Asya batay sa pangkat-etnolinggwistiko, pananampalataya, estrukturang panlipunan, at ugnayang pangkapangyarihan 3. Naiuugnay ang katangian ng sinaunang lipunan sa pagkakamag-anak, pamilya at kasarian (kinship, family and gender) sa Timog Silangang Asya
SINAUNANG KASAYSAYAN NG TIMOG SILANGANG ASYA A. Paglaganap ng Tao sa Timog Silangang Asya 1. Austronesian 2. Mainland Origin Hypothesis (Bellwood) 3. Island Origin Hypothesis (Solheim) 4. "Peopling of Mainland SE Asia"	4. Nasusuri ang kalinangang Austronesyano at Imperyong Maritima kaugnay sa pagbuo ng kalinangan ng Pilipinas at Timog Silangang Asya
B. Mga Sinaunang Kabihasan sa Timog Silangang Asya 1. Mga Sinaunang Kabihasan sa Mainland (Pang-kontinente) a. Funan b. Angkor (Khmer) c. Pagan d. Toungoo e. Lê f. Ayutthaya	5. Naiuugnay ang sinaunang kabihasan ng Pilipinas sa mga bansa sa Timog Silangang Asya, China at India

<ol style="list-style-type: none"> 2. Mga Sinaunang Kabihasnang Insular <ol style="list-style-type: none"> a. Srivijaya b. Sailendra c. Majapahit d. Malacca 3. Ugnayan ng Pilipinas sa mga sinaunang kabihasnang sa Timog Silangang Asya 4. Ugnayan ng Kabihasnang sa Timog Silangang Asya sa Kabihasnang Tsina at India 	<ol style="list-style-type: none"> 6. Napahahalagahan ang ugnayan ng heograpiya at sinaunang kasaysayan ng mga bansa sa Timog Silangang Asya
---	---

IKALAWANG MARKAHAN – KOLONYALISMO AT IMPERYALISMO SA TIMOG SILANGANG ASYA

PAMANTAYANG PANGNILALAMAN	Naipamamalas ang pag-unawa at pagpapahalaga sa naging tugon at epekto ng kolonyalismo at imperyalismo sa Pilipinas at Timog Silangang Asya
PAMANTAYAN SA PAGGANAP	Nakabubuo ng proyekto na nagbibigay-impormasyon sa mga naging tugon sa kolonyalismo at imperyalismo sa Pilipinas at Timog Silangang Asya

NILALAMAN	KASANAYANG PAMPAGKATUTO
A. Ang Konsepto ng Kolonyalismo at Imperyalismo 1. Ang kahulugan at ang pagkakaiba ng kolonyalismo at imperyalismo 2. Ang pagkakaiba ng tuwiran at di-tuwirang kolonyalismo 3. Ang una at ikalawang yugto ng imperyalismong Kanluranin 4. Ang kaso ng Thailand bilang malayang bansa sa panahon ng pamamayani ng imperyalismong Kanluranin sa rehiyon ng Timog Silangang Asya	1. Naipaliliwanag ang konsepto ng kolonyalismo at imperyalismo
	2. Naipaghahambing ang una at ikalawang yugto ng imperyalismong Kanluranin
B. Ang Kolonyalismo at Imperyalismong Kanluranin sa Pangkapuluang Timog Silangang Asya 1. Pilipinas, Indonesia, at Malaysia 2. Paghahambing ng mga pamamaraan at patakarang kolonyal sa tatlong bansa ng pangkapuluang Timog Silangang Asya 3. Paghahambing ng iba't ibang pagtugon sa kaayusang kolonyal (pag-alsa, pag-angkin at pag-angkop) sa tatlong bansa ng pangkapuluang Timog Silangang Asya	3. Nasusuri ang mga pamamaraan at patakarang kolonyal sa tatlong bansa ng pangkapuluang Timog Silangang Asya
	4. Nasusuri ang iba't ibang pagtugon sa kaayusang kolonyal (pag-alsa, pag-angkin at pag-angkop) sa tatlong bansa ng pangkapuluang Timog Silangang Asya
C. Ang Kolonyalismo at Imperyalismong Kanluranin sa Pangkontinenteng Timog Silangang Asya	5. Nasusuri ang mga pamamaraan at patakarang kolonyal sa tatlong bansa ng pangkontinenteng Timog Silangang Asya

<ol style="list-style-type: none"> 1. Cambodia, Myanmar, at Vietnam 2. Paghahambing ng mga pamamaraan at patakarang kolonyal sa tatlong bansa ng pangkontinenteng Timog Silangang Asya 3. Paghahambing ng iba't ibang pagtugon sa kaayusang kolonyal (pag-alsa, pag-angkin at pag-angkop) sa tatlong bansa ng pangkontinenteng Timog Silangang Asya 	<ol style="list-style-type: none"> 6. Nasusuri ang iba't ibang pagtugon sa kaayusang kolonyal (pag-alsa, pag-angkin, at pag-angkop) sa tatlong bansa ng pangkontinenteng Timog Silangang Asya
<p>D. Paglitaw ng Imperyalismong Hapon sa ika-20 siglo</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pilipinas, Indonesia, Myanmar, at Vietnam 2. Paghahambing ng mga pamamaraan at patakarang kolonyal sa apat na mga bansa ng Timog Silangang Asya 3. Paghahambing ng iba't ibang pagtugon sa kaayusang kolonyal (pag-alsa, pag-angkin at pag-angkop) sa apat na mga bansa ng Timog Silangang Asya 	<ol style="list-style-type: none"> 7. Naipaliliwanag ang imperyalismong Hapon sa ika-20 siglo 8. Naipaghahambing ang mga pamamaraan, patakarang kolonyal, at iba't ibang pagtugon sa kaayusang kolonyal (pag-alsa, pag-angkin at pag-angkop) sa apat na mga bansa ng Timog Silangang Asya

IKATLONG MARKAHAN – NASYONALISMO, KASARINLAN AT PAGKABANSA

PAMANTAYANG PANGNILALAMAN	Naipamamalas ang pag-unawa at pagpapahalaga sa nasyonalismo at pagkabansa sa konteksto ng kolonyalismo sa Pilipinas at Timog Silangang Asya
PAMANTAYAN SA PAGGANAP	Nakapagsasagawa ng pagtatanghal na nagpapahalaga sa nasyonalismo at pagkabansa ng Pilipinas at Timog Silangang Asya sa konteksto ng kolonyalismo

NILALAMAN	KASANAYANG PAMPAGKATUTO
A. Pagpapaliwanag ng mga Batayang Konsepto 1. Ang konsepto ng Nasyonalismo 2. Ang konsepto ng Kasarinlan 3. Ang konsepto ng Pagkabansa	1. Naipaliliwanag ang sumusunod na konsepto: A. Nasyonalismo B. Kasarinlan C. Pagkabansa
B. Nasyonalismo at Pagtamo ng Kasarinlan ng mga Piling Bansa sa Timog Silangang Asya 1. Pilipinas 2. Burma 3. Indonesia 4. Vietnam	2. Naipaliliwanag ang pagtamo ng kasarinlan ng mga piling bansa sa Timog Silangang Asya
C. Mga Hamon sa Pagkabansa ng Pilipinas Matapos ang Ikalawang Digmaang Pandaigdig 1. Pagbubuod ng mga hamong politikal (demokrasyang elit, neokolonyalismo, diktadura, malawakang katiwalian) 2. Pagbubuod ng mga hamong pang-ekonomiya (lumalaking agwat sa pagitan ng mayaman at mahirap, hindi maunlad na sektor ng agrikultura, kawalan ng baseng industriyal) 3. Pagbubuod ng mga hamong pangkultura at panlipunan (mga usapin hinggil sa pagkakakilanlang Pilipino at kakulangan ng mga programa sa pagsulong ng kapakanan at kagalingan ng mga grupong etniko, pag-usbong ng mga kilusang komunista at Moro bunsod ng mga suliraning panlipunan)	3. Nasusuri ang mga hamon sa pagkabansa ng Pilipinas matapos ang Ikalawang Digmaang Pandaigdig

<p>D. Mga Hamon ng Pagkabansa sa Pangkontinenteng Timog Silangang Asya Matapos ang Kumperensiya ng Bandung</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cambodia, Laos, Myanmar, Thailand, at Vietnam 2. Paghahambing ng mga hamon sa pagkabansa ng limang bansa sa pangkontinenteng Timog Silangang Asya 	<p>4. Nasusuri ang mga hamon sa pagkabansa ng pangkontinenteng Timog Silangang Asya matapos ang Kumperensiya ng Bandung</p>
<p>E. Mga Hamon sa Pagkabansa sa Pangkapuluang Timog Silangang Asya matapos ang Kumperensiya ng Bandung</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Indonesia 2. Malaysia 3. Singapore 4. Brunei 5. Pagkakamit ng Kasarinlan ng Timor Leste (2002) 6. Paghahambing ng mga hamon sa pagkabansa ng limang bansa sa pangkapuluang Timog Silangang Asya 	<p>5. Nasusuri ang mga hamon sa pagkabansa ng pangkapuluang Timog Silangang Asya matapos ang Kumperensiya ng Bandung</p>

IKAAPAT NA MARKAHAN – UGNAYAN NG MGA BANSA SA REHIYON

PAMANTAYANG PANGNILALAMAN	Naipamamalas ang pag-unawa at pagpapahalaga sa papel ng ASEAN sa pagtugon sa mga hamon at pagkakamit ng likas-kayang pag-unlad ng mga bansa sa Timog Silangang Asya
PAMANTAYAN SA PAGGANAP	Nakabubuo ng adbokasiya na nagsusulong sa pagpapahalaga sa papel ng ASEAN tungo sa pagkakaisa at pagharap sa hamon ng likas-kayang pag-unlad at karapatang pantao sa Timog Silangang Asya

NILALAMAN	KASANAYANG PAMPAGKATUTO
<p>A. Ang Pagtatag ng ASEAN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pagsilang at Pag-unlad ng Panloob at Panlabas ng Rehiyonal na Ugnayan ng ASEAN (Rise and development of inter- and intra- regional relationships of ASEAN) <ol style="list-style-type: none"> a. Layunin b. Kasaysayan c. Estrukturang (Coordinating & Community Council) 2. Tagumpay ng ASEAN sa pagkamit ng kaunlaran at kapayapaan sa rehiyon <ol style="list-style-type: none"> a. Declaration on the Zone of Peace, Freedom and Neutrality (ZOPFAN) b. Declaration of ASEAN Concord c. ASEAN Free Trade Area (AFTA) at ASEAN Economic Community (AEC) d. Southeast Asian Nuclear-Weapon-Free Zone Treaty (SEANWFZ) e. ASEAN Vision 2020 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Natatalakay ang layunin, kasaysayan, estruktura, at ilang tagumpay ng ASEAN
<p>B. Ang Pilipinas sa ASEAN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pagsapi ng Pilipinas sa ASEAN 2. Papel ng Pilipinas sa ASEAN 3. ASEAN bilang isa sa mga batayan ng patakarang panlabas at pangkalakalan ng Pilipinas 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Naiuugnay ang papel ng Pilipinas bilang aktibong kasapi ng ASEAN
<p>C. Ang ASEAN at Hamon ng Likas-kayang Pag-unlad sa Pilipinas at Timog Silangang Asya</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ASEAN Sustainable Goals 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Nasusuri ang mga hamon at tugon ng ASEAN sa pagtamo ng likas-kayang pag-unlad (sustainable development)

<ol style="list-style-type: none"> 2. ASEAN Community 2015 (ACI15), (ASEAN Economic (AEC), Political-Security (APSC), Socio-Cultural (ASCC)) 3. ASEAN COMMUNITY VISION 2025 4. Pangunahing hamon na hinaharap ng ASEAN 	
<p>D. Kalagayang ng Karapatang Pantao sa Pilipinas at Timog Silangang Asya</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pagtatatag ng ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights (AICHR) 2. ASEAN Human Rights Declaration (AHRD) 3. Mga Isyung hinaharap ng ASEAN kaugnay sa karapatang pantao 	<ol style="list-style-type: none"> 4. Nasusuri ang papel ng ASEAN sa usapin ng karapatang pantao sa Pilipinas at Timog Silangang Asya

GLOSARYO

- **Makabansa-** transdisiplinaryong asignature sa unang susing-yugto (Baitang 1-3) na naglalayong makahubog ng isang aktibong mag-aaral sa pamamagitan ng paglinang ng mahahalagang kasanayang hango sa Sibika, Sining at Kultura, Kasaysayan, at Kagalingang Pangkalusugan na nagpapamalas ng pagkakakilanlan, pagkamalikhain, pagkamalusog at pakikipag-ugnayan sa kapuwa at sa iba pang aspekto ng lipunan tungo sa pagiging holistikong Pilipinong taglay ang ika-21 siglong kasanayan.
- **Transdisiplinaryo-**dulog pedagohiya na gumagamit ng iba't iba at hindi magkakaugnay na disiplina upang suriin at maunawaan ang isang konsepto o tema.
- **Ikadalawampung Siglong Mga Kasanayan-** mga kasanayang mahalagang maipamalas upang makapamuhay sa kasalukuyang sistema at konteksto tulad ng maring pag-iisip, epektibong komunikasyon, media and information literacy, at iba pang kaugnay nito.

MGA SANGGUNIAN (REFERENCES):

- Adams, P. 2006. Exploring social constructivism: theories and practicalities. Education 3–13.
- Andres, B. et.al. 2019. Teaching Social Studies in the Elementary Grades. Rex Publishings Inc.
- Beal, C.& Bolick, C.M. 2013. Teaching Social Studies in Middle and Secondary Schools (6th ed.). New Jersey: Pearson Education, Inc.
- De Leon, Zenaida. 2011. Mga Estrategiya at mga Banghay-Aralin sa Pagtuturo ng Araling Panlipunan pasa sa Sekundarya. Philippines: Vibal Publishing House Inc.
- Johnson, D. W. and Johnson, R.T. 2018. Cooperative learning. Innovacion Educacion. Gobierno de Aragon.
- Kolb, D.A. 1984. Experiential learning: experience as the source of learning and development. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hal
- Kolb, D.A. 2015. Experiential learning: experience as the source of learning and development. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hal
- Department of Education. 2016. K to 12 Gabay Pangkurikulum: Araling Panlipunan (Baitang 1-10). Retrieved April 21, 2020, from <http://www.deped.gov.ph/wp-content/uploads/2020/AP-CG.pdf>
- Department of Education. 2016. K to 12 Araling Panlipunan National Training of Trainers' Session Guides.
- Centre for Educational Studies, University of Hull, UK. Vol. 34, No. 3, October 2006, pp. 243-257.
- Chun, M. 2010. Taking teaching to (performance) task: Linking pedagogical and assessment practices. Change: The Magazine of Higher Education.
- Darling-Hammond, L. & Adamson, F. 2013. Developing assessments of deeper learning: The costs and benefits of using tests that help students learn.
- Denton, DW & Sink C. 2015. Preserving Social Studies as Core Curricula in an Era of Common Core Reform. Journal of Social Studies Education Research 2015: 6(2), 1- 17.
- Agno, Lydia and R. Tadena. Module 6.6 Curriculum and Instruction: Ang Pagtuturo ng Araling Panlipunan. Department of Education.
- Heard J., Scoular, C., Duckworth, D., Ramalingam, D., & Teo, I. 2020. Critical thinking: Skill development framework. Australian Council for Educational Research. https://research.acer.edu.au/ar_misc/41
- Hinde, E. 2009. Fractured social studies or integrated thinkers: The end results of curriculum integration. Social Science Research and Practice, 4(3), pp. 118-127. Retrieved from <http://www.socstrp.org/issues/PDF/4.3.12.pdf>
- Krahenbuhl, K. S. 2019. The problem with the expanding horizons model for history curricula. Phi Delta Kappan, 100(6), pp. 20-26.
- Leming, J., Ellington, L., & Porter, K. (2003). Where Did Social Studies Go Wrong?. Palm, T. (2008). "Performance assessment and authentic assessment: A conceptual analysis of the literature." Practical Assessment Research and Evaluation, 13(4).
- Ramli, M. (2009). The Expanding Environments Approach in Elementary Social Studies Education. Ilmu Pendidikan: Jurnal Kajian Teori dan Praktik Kependidikan, 26(1).
- <https://www.the74million.org/after-year-of-peril-for-democracy-scholars-release-new-framework-for-history-and-civics-in-schools/>